

Ügyszám: NAIH/2018/5578/3/J
Ügyintéző: dr. Bíró János

Hiv. szám: BM/11202/2018.

Dr. Felkai László úr részére
közigazgatási államtitkár

Belügyminisztérium

Budapest

Tisztelt Közigazgatási Államtitkár Úr!

Hatóságunk a közigazgatási egyeztetés keretében véleményezte a belügyi tárgyú és kapcsolódó törvények módosításáról szóló törvény tervezetét és részt vettünk a tárgyban összehívott megbeszélésen. Az eddigi szakértői szintű egyeztetéseket hasznosnak tartom, ugyanakkor szeretném külön is hangsúlyozni Önnek a kép- és hangfelvételek központi tárhelyen történő tárolásával kapcsolatban felmerült súlyos és jelenleg megoldatlan adatvédelmi problémákat.

Az egyeztetések eredményeként egyre tisztábban rajzolódik ki, hogy az un. „Szitakötő” projekt egy az ország valamennyi településén jelen lévő, egységes központosított rendszerbe szervezett, a közterületeken tartózkodók, a közlekedők és a tömegközlekedési eszközökön utazók intenzív és tömeges megfigyelést lehetővé tevő képi megfigyelő rendszer létrehozására vonatkozik. Az előterjesztés legújabb szövegváltozatához csatolt költségvetési melléklet adatai érzékeltenek számunkra a tervezett megfigyelőrendszer nagyságrendjét: 35 000 kamera képfolyamainak folyamatos gyűjtése a Kormányzati Adatközpontban, 25 000 TByte megfigyelési adat folyamatos kezelése és (a településeknél megjelenő további költségeket leszámítva) központi szinten legalább 50 milliárd forint közpénz elköltése mindennek megvalósítása érdekében. Ezek az adatok mindeddig nem voltak ismertek számunkra.

A tervezet értelmében a központi tárhelyre feltöltött adatokhoz közvetlenül, egy informatikai alkalmazáson keresztül férnének hozzá az arra jogosult szervezetek. Ha ez a szabályozási konstrukció fog megvalósulni, akkor a képállományok feltöltésére kötelezett szervezetek megszűnnek a központi tárhelyre feltöltött képállományok adatkezelői lenni, hiszen nem lesz érdemi ráhatásuk arra, hogy mikor, mely adatigénylő szervezet mely kameráik képeihez férhet hozzá, sőt valószínűleg nem is szereznek majd tudomást pl. az általuk feltöltött képállományok **titkos információgyűjtés** keretében történt felhasználásáról. A legújabb normaszöveg tervezet értelmében a központi tárhelyszolgáltató sem lenne a képállományok adatkezelője, hanem csak

adatfeldolgozó. Ez összességében azt eredményezné, hogy létrejönne egy hatalmas, megfigyelésre szolgáló képi adattömeg, amely kiszolgáltatná az adathozzáférésre jogosult szervezetek igényeit, de ténylegesen nem lenne olyan gazdája, amelyet jogsértés esetén felelősségre lehetne vonni.

A jogszerű adatkezelés iránti elkötelezettséget demonstráló állítások jószereivel csak az előterjesztésben találhatók, de nem jelennek meg a normaszövegben kötelező erejű előírásként. Sőt, a legújabb szövegváltozatból előttem ismeretlen okból törlésre kerültek azok a részek, amelyek az adathozzáférések jogosultságának ellenőrzését, valamint a képfolyamokhoz való hozzáférések naplózását és ellenőrzését írták elő.

Az átdolgozott normaszöveg a lehető legáltalánosabb módon a gyűjtött adatok „felhasználására” ad lehetőséget, amibe a mindenkorai technikai lehetőségek függvényében bármely felhasználási mód beleérthető a képfolyam egyidejű, ember általi megfigyelésétől kezdve a képállományok lementésén vagy más rendszerbe való áttöltésén keresztül akár a megfigyelt személyek automatikus biometrikus azonosításáig, mozgásának követéséig, továbbá viselkedési, valamint kapcsolati profiljának feltérképezéséig.

Tehát a rendelkezésre álló információkból egy központosított, országos kiterjedésű totális képi megfigyelőrendszer létrehozásának terve rajzolódik ki, amelynek nem lesz az adatkezelés jogszerűségéért felelősségre vonható adatkezelője, ugyanakkor a tervezett szabályozás elnagyolt felhasználási felhatalmazást adna a törvényben kijelölt szervezetek számára. Egy ilyen hatalmas léptékű technikai megfigyelőrendszer nagyon erős adatvédelmi garanciákat kívánna, ám ezek szinte teljesen hiányoznak a törvénytervezetből. Mindaddig nem tudtunk megbizonyosodni arról, hogy a Szitakötő projekt koncepcionális tervezésekor vizsgálták-e azt, hogy a tervezett adatkezelési műveletek milyen adatvédelmi kockázatokkal járnak és milyen jogi szabályozási, valamint igazgatási és technikai intézkedésekkel lehetne azokat csökkenteni. Ha sor került is ilyen elemzésre, annak nincsen nyoma az előterjesztésben. Az adatvédelmi hatóság részleges és hézagos információkkal rendelkezik a projektről, ezért a teljesség igénye nélkül megemlítek néhány olyan jogi szabályozási eszközt, amellyel az adatvédelmi kockázatok csökkenthetők lennének:

- Olyan adatkezelő gyűjtse, tárolja és tegye hozzáférhetővé az adatokat, amely felelős az adatkezelés jogszerűségéért.
- A törvény határozza meg az adatok felhasználásának lehetséges módozatait és differenciáltan korlátozza, kösse feltételekhez vagy tiltsa meg annak függvényében, hogy az adott felhasználási mód milyen kockázatokkal jár az érintett információs önrendelkezési jogának érvényesülésére. Például külön garanciákat kívánna meg a kameraképek adatfelhasználó általi lementése. (Minimálisan indoklással ellátott adatszolgáltatási kérelem előterjesztését, továbbá ember általi (nem automatizált) döntést az adatok kiadhatóságáról.) A képi, illetve hangadatok automatikus biometrikus feldolgozása, valamint adott személlyel kapcsolatos (mozgási, viselkedési, kapcsolati stb.) profilképzésre való felhasználása pedig ex lege tiltandó, vagy csak nagyon szűk körben, eseti jelleggel, külön engedélyezési procedura alapján és más adatvédelmi garanciák érvényesítésével legyen lehetséges.

- A törvény írja elő, hogy csak olyan kamerákat lehessen bekapcsolni az országos rendszerbe, amelyek esetében előzetesen meggyőződtek arról, hogy az eszköz elhelyezése jogszerűen történt (pl. nem „néz be” lakás ablakán, magánház kertjébe stb.).

- A törvényi újraszabályozás által nyújtott alkalmat kihasználva célszerű lenne felülvizsgálni, hogy mely adatkezelési célok és adatkezelők esetében megengedhető a képi megfigyelés mellett a „hallgatóság” is. Véleményem szerint a hatályos szabályozás a szükségeset meghaladó mértékben biztosít lehetőséget a képi információk mellett a hang továbbítására és rögzítésre.

- Az érintettek előzetes tájékozódásának elősegítése érdekében szükséges lenne arra kötelezni a központi tárhelyszolgáltatót, hogy a honlapján könnyen kereshető és hozzáférhető módon, a mindenkori tényleges állapotnak megfelelően hozza nyilvánosságra (például interaktív térképen, több szempont alapján kereshető adatbázisban) azt, hogy hol üzemelnek az országos rendszerbe bekapcsolt kamerák, valamint hogy adott kamera képfolyamát mely szerv tölti fel.

- A közterületen elhelyezett kamerák révén történő megfigyelés és adatrögzítés sajátossága, hogy olyan érintettek adatainak kezelésére is sor kerülhet, akikről nem állnak rendelkezésre a szokásos személyazonosító adataik (név, születési adatok stb.), ám ez nem lehet az adatkezelő utólagos elszámoltathatóságának akadálya, ezért javaslom az érintett hozzáférési jogára vonatkozó szabályokat e speciális adatkezelés esetében úgy kiegészíteni, hogy bárki tájékoztatást kérhessen arról, hogy adott földrajzi helyszínen elhelyezett kamera képéhez adott időpontban vagy időszakban ki fért hozzá (a titkos információgyűjtés kivételével). Ilyen esetben a tájékoztatást ne lehessen annak előzetes igazolásához kötni, hogy az érintettől az adott kamera az adott időszakban ténylegesen felvételt készített, ugyanis ez aránytalan nehézséggel járna az érintettek számára.

- A tervezett országos képi megfigyelőrendszer az érintettek személyes adatai védelméhez való jogokon kívül más alapvető jogokat is érinthet, ezért a tömeges jogsértések megelőzése érdekében ezekre is ki kellene terjeszteni a hatásvizsgálatot. Ezzel kapcsolatban például megvizsgálandó, hogy templomok, temetők, egészségügyi intézmények, politikai szervezetek épületei stb. környezetében az általános szabályok szerint végezhető-e az adatok gyűjtése és felhasználása, vagy valamilyen speciális garanciális szabály megfogalmazása lenne szükséges.

- Csak olyan személy férhessen hozzá az adatokhoz, aki előzetes ellenőrzést követően jogosultságot kapott. A jogosultságokat földrajzi terület szerint korlátozni kellene legalábbis az adatigénylő szerv illetékességi területéhez igazodóan.

- Az adathozzáféréseket szigorúan dokumentálni kellene. Nemcsak az naplózandó, hogy adott képfolyamhoz ki, mely szervezet képviselőjében fért hozzá és hogyan használta fel (megfigyelés, utólagos betekintés, lementés stb.), hanem az is lényeges, hogy milyen ikt. számú ügyben, milyen célból járt el, valamint - ha személy megfigyeléséről van szó - ki az érintett. Ezek az információk az adatfelhasználások jogszerűségének utólagos

ellenőrzéséhez szükségesek. Amellett, hogy az adatkezelés jogszerűségét a NAIH ellenőrizheti, indokolt lenne belső ellenőrzési rendszert is létrehozni.

Tisztelt Közigazgatási Államtitkár Úr! A vázolt körülményekre tekintettel rendkívül fontos lenne, hogy a Belügyminisztérium csak akkor engedjen utat a Szitakötő projekt folytatásának, ha felelősséggel garantálni tudják azt, hogy az állampolgárok jogainak korlátozása nem lépi túl azt a mértéket, ami egy demokratikus társadalomban elfogadható. Ismételten javasolom, hogy a jogszabály előkészítője az Általános Adatvédelmi Rendelet 35. cikke, valamint az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 25/G. és 25/H. §§-ai alapul vételével végezze el a kép- és hangfelvételek központi tárhelyen történő tárolásával és felhasználásával kapcsolatos adatkezelési műveletek előzetes hatásvizsgálatát és folytasson konzultációt a Hatóságunkkal. Munkatársaimmal együtt a jövőben is készek vagyunk elősegíteni azt, hogy a tervezett adatkezelés, valamint az arra vonatkozó jogi szabályozás összhangban legyen a személyes adatok védelmének alapvető szabályaival.

Budapest, 2018. október " 1. " "

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila
elnök
c. egyetemi tanár